

Iz pravosodne prakse.

A. Civilno pravo.

a) Poslednje sporočilo, daritev ali naklonitev po §-u 1019 o. d. z.? Pravni naslov naklonitve ni daritev, če nezakonski oče obljubi svojemu otroku kaj primernega.

Okrožno sodišče v Celju je z razsodbo od 19. junija 1911 Cg I 59/11-11 v pravdi Antona S. proti Rozi H. zaradi izročitve hranilnične knjižice za 1600 K zavrnilo tožbeno zahtevo, glasečo se: toženka mora privoliti, da se vsled sklepa c. kr. okrajnega sodišča v Ljutomeru od 13. septembra 1910 Nc 30/10 pri c. kr. davčnem uradu v Ljutomeru shranjena hranilna knjižica št. 14.031, glaseča se na 1600 K, pritegne v zapuščino po dne 8. marca 1909 v Cvenu umrlem Antonu S.

Dejanski stan.

Dne 8. marca 1909 v Cvenu umrli Anton S. je izročil z izročilno pogodbo od 25. junija 1908 svoje posestvo nezakonski hčeri Mariji H. in njenemu možu Jožefu K. Pogodba se je delala v odvetniški pisarni; podpisani sta dve priči.

Glede izročnine določa pogodba v točki 3. IV: »Izročnina se poravna takole: da prevzameta sprejemalca v svojo osebno plačilno obvezo IV. nevknjižene terjatve: 1. Roze H. (toženke) na obljubljeni dedščini v znesku 1600 K, ki se morajo plačati še le pet let po smrti Antona S., oziroma polovica ob njeni možitvi, druga polovica eno leto pozneje brez obresti.«

Dalje so se določile v tej pogodbi nezakonskemu sinu Jakobu H. in zakonskim sinovom Antonu, Romanu in Feliksu S. dedščine v znesku za vsakega po 1000 K.

Glasom zapuščinskih spisov A 61/9 c. kr. okrajnega sodišča v Ljutomeru so v smrtovnici po Antonu S. navedeni kot otroci polnoletni sinovi Anton (tožnik), Roman in Feliks S., dalje nezakonski Jakob, Marija in Roza H.

Prvi trije so se oglasili za dediče na podlagi zakona. Pri zapuščinski razpravi dne 20. avgusta je tožnik zahteval, da bi se toženki Rozi H. določena svota 1600 K sprejela med zapuščino ter se mu je v to svrho naložila tožba. Dolžnika Marija in Josip K. sta, da se

izogneta vsakemu prepiru omejenih 1600 K, vložila v hranilnico ter izročila hranilno knjižico št. 14.031, glasečo se na 1600 K pri c. kr. okrajnem sodišču v Ljutomeru pod imenom toženke Roze H.

Tožnik trdi, da pogoba ni bila sklenjena v obliki notarskega akta, da niso bile navzoče tri priče in da tedaj ta določba ne more obveljati niti kot oporoka, niti kot daritev za slučaj smrti. On tedaj zahteva, da se mora ta hranilna knjižica sprejeti med zapuščino.

Toženka zahteva, da se naj tožba zavrne, ker je umrl Anton S. v omenjeni pogodbi, ki se je sklenila med živimi, nji obljubil in namenil 1600 K, in da ga je ta obljuba vezala. To plačilo bilo je le nagrada, ker je delala kot dekla v njegovi hiši. Sicer je pa Anton S. samo izpolnil svojo dolžnost v zmislu §-a 166. o. d. z. Tudi jej je opetovano obljubil primerno odpravnino, posebno ko je hotela možiti Franca V., in ji je pri tej priložnosti obljubil celo 2000 K. Ona je, dokler je bila doma, opravljala vsa dela; v 15. letu je sicer šla v službo, pa je opetovano prihajala domov, je pomagala v gospodarstvu in posebno stregla svojemu nezakonskemu očetu v bolezni.

Tožnik trdi, da se je tožena smatrala v hiši umrlega Antona S. vedno kot domača hči, da je morala torej tudi kakor drugi otroci v očetovem gospodarstvu pomagati, ne da bi zaradi tega imela pravico do plačila ali nagrade. Anton S., da je svoji zakoniti dolžnosti povsem ustregel; on je skrbel za boljšo šolsko omiko, ker jo je pošiljal celo v meščansko šolo v Radgoni, dočim toženka to zanika, češ da je samo obiskovala ljudsko šolo v Cvenu in zadnji razred ljudske šole v bližnjem Ljutomeru, kamor je vedno peš hodila in da ni povzročila Antonu S. zaradi tega prav nobenih stroškov.

Oče ji je opetovano rekel, da ji je dal zapisati 1600 K, pisma ji pač ni nikdar pokazal. Brez ugovora se je ugotovilo iz spisov P 80/5, da je tožena rojena 23. avgusta 1888, da je spoznana za polnoletno, da je umrl Anton S. pri sodišču priznal svoje očetovstvo, ji bil sam imenovan za varha dne 23. novembra 1905, da je bil tedaj tudi že varh takrat, ko je svoje posestvo izročil.

Obojestransko je priznано, da je bil umrl Anton S. od svoje, še sedaj žive žene že od leta 1870. ločen, da je sprejel k sebi Elizo H., s katero je imel 3 otroke Jakoba, Marijo in Rozalijo H., ki so bili vsi doma odgojeni.

Dokazovanje imelo je ta-le uspeh:

Priča Jakob H. je potrdil, da je toženka res obiskovala le ljudsko šolo, ne pa meščanske šole, da je vstopila v 15. letu v službo, da pa je pozneje opetovano prihajala domov ter doma opravljala vsa dela. Deklo je imel umrli Anton S., dokler so bili imenovani trije otroci Elize H. še v otroški starosti. Tožena je tudi stregla Antonu S. v njegovi bolezni; ta je večkrat pravil, da bode vsakemu otroku nekaj zapisal, tako da bo prav. Rozi je dal več zapisati, namreč 1600 kron, ker je ni pustil nič posebnega učiti. Priča je obiskovala 1. razred realke v Gorici.

V zmislu §-a 193 c. pr. r. izvršeni dokazi so imeli naslednji uspeh:

Ravnateljstvo meščanske šole v Radgoni je naznanilo, da tožnica tamošnje šole ni obiskovala. Priča Marija K., sestra tožene Roze H., potrjuje, da je zrasla s toženko v hiši umrlega Antona S., da je ona (priča) pač obiskovala 1. razred v Radgoni, tožena pa je le hodila peš v šolo v Cvenu in Ljutomeru ter imela s seboj vedno le kos kruha. Toženka je ostala, ko je izstopila iz šole, še eno leto doma in je potem šla v službo. Prihajala je tu in tam še domov, posebno v času, ko je bilo v gostilni več dela. Leta 1907. je očetu skozi dva meseca stregla. Dokler je bila toženka doma, je opravljala vsa potrebna dela, Dekla je bila v hiši le, dokler so bili otroci še v otroški starosti. Hrano, obleko i. t. d. so dobivali otroci od umrlega Antona S. popolnoma v redu, in sicer tako, kakor je to navada v kmečkih hišah srednje vrste. Umrli Anton S. je nji in toženki opetovano obljubil, da ju bode dobro oskrbel in da bodeta imeli boljšo prihodnost kakor on. Ko je hotela tožena nekega V. močiti, obetal ji je oče 2000 kron, katere ji je hotel zapisati; rekel je, da bi ji denar takoj izplačal, ko bi ga imel. Marija S., žena umrlega Antona S. se po ločitvi leta 1877 ni več brigala za moževe razmere ter ve samo po drugih, da je on skrbel svojim nezakonskim otrokom za primerno odgojo in preživljenje.

F. V. potrjuje, da je hotel toženko poročiti, da mu je obljubil pokojni Anton S. 2000—2400 K s pristavkom, da pa še ne ve, kdaj bo on denar sprejel; ta obljuba se je priči zdela preveč negotova ter se zaradi tega tudi s toženko ni oženil.

R a z l o g i.

Zares primanjkuje prepirni pogodbi zakonita oblika za sporočilo, poslednjo voljo, daritev, oziroma daritev za slučaj smrti.

Vendar je treba stvar z drugega stališča presojati. Dotična določba spada med one mnogoštevilne, med kmeti o priliki prepodaje navedene določbe, vsled katerih prepodajalec prevzemniku naročuje gotovo storitev tretji osebi, n. pr. prepodajalčevi ženi v svrhu oskrbovanja, otrokom, bratom, sestram kot opravnino.

Po obstoječi praksi se dopušča v teh slučajih, kakor hitro je tretja oseba obveščena in ob nastopu med pogodbenima strankama določenih pogojev, tozadevna pravica v zmislu §-a 1019 o. d. z. proti prevzemniku. Dokler se ni tretja oseba obvestila in do prepodajalčeve smrti se smatrajo take-le naklonitve za preklicne; ako se pa niso preklicale in se je obvestitev na kakršensi bodi način — če tudi šele v teku zapuščinske razprave — izvršila, ni dvoma, da sta oba pogodnika po pogodbi vezana.

Oseba, kateri se je kaj naklonilo, pridobi pravico do te naklonitve. Ta, ki je obljubil (prepodajalec), se je pa dotičnega svojega premoženja na obvezen način iznebil.

V le-tem slučaju se je toženka obvestila najpozneje, kakor izhaja iz spisov, v teku zapuščinske razprave; iz izpovedeb Marije K. in Jakoba H. celo izhaja, da je pokojni Anton S. o naklonitvi prepirnih 1600 K sam obtoženko obvestil ob času, ko je toženka že bila toliko stara, da je mogla sprejeti nji storjeno obljubo. Prezreti se ne sme, da je bil Anton S. ob času, ko sta se prevzemnika niemu nasproti zavezala, da bodeta izplačala toženki 1600 K, varh takrat še mladoletne toženke, in da je torej pogodba v tej točki že zaradi tega takoj postala obvezna.

Glede obveznosti dolžnikov napram toženki se torej ne da dvomiti; tožnika kot dediča pa veže pogodba, ki jo je sklenil pokojni Anton S. Veljavnost bi moral izpobijati iz drugih razlogov, česar pa ni storil.

Neutemeljena je trditev, da bi bila to daritev brez izročitve, ki bi bila veljavna samo v obliki notarskega akta.

Ravno tako, kakor mora oče svojim zakonskim otrokom zapustiti dedščino (nujni delež), in je to v pogodbi tudi storil, ne da bi se tozadevno smelo govoriti o kaki daritvi, mora v zmislu §-a 166 o. d. z. svoje nezakonske otroke oskrbovati, posebno, ako so bili, kakor tukaj, v njegovi hiši in rodbini preskrbovani in odgojeni, kakor zakonski otroci.

To svojo dolžnost je Anton S. priznal napram toženki, dalje Mariji K., Jakobu H. in Francu V. Da bi bil on tej svoji dolžnosti ugodil na drug način, kakor ravno po naklonitvi prepirnih 1600 K se niti ne trdi, še manj je to dokazano.

Dokazano je le toliko, da je toženko preživeljal; da bi ji bil skrbel za višjo šolsko omiko, n. pr. v meščanski šoli, kar bi se morebiti v gotovih okoliščinah smelo smatrati za način preskrbovanja, se ni dokazalo; nasprotno, dokazalo se je, da to ni res.

Pravni naslov prepirne določbe ni torej daritev, marveč dolžnost preskrbovanja ter se le še pripomni, da je po tožnikovih trditvah bilo premoženje pokojnega Antona S. ob času prepodaje 50.000 K vredno, torej tudi s tega stališča ni misliti na daritev. Da je toženka Roza H. dobila 600 K več, kakor ostali zakonski in nezakonski otroci, razven Marije H., omožene K., kateri se je naklonila ta ugodnost, da je s svojim možem posestvo ceneje prevzela, razlagajo priče tako, da je bila ona pridna in se ni nič posebnega naučila. Tako je namreč pokojni Anton S. jim to sam utemeljil.

Iz besed, ki se nahajajo v prepirni določbi: »na dedščini«, se nikakor ne sme sklepati, da bi to bilo sporočilo poslednje volje. Ne vsaka določba, ki postane veljavna v slučaju smrti, se sme smatrati že samo zaradi tega za poslednjo voljo. Dajatev je bila le do prepodajalčeve smrti odložena, oziroma sme toženka še le po preteku petih let po njegovi smrti zahtevati plačilo (»dies« je bil določen).

Anton S. je očitno imel namen preskrbeti svoje otroke na ta način, da je dotično pogodbo s prevzemnikoma sklenil ter je pogodba v zmislu §-a 1019. o. d. z. veljavna.

Brez pomena je okolnost, da se je druga določba te pogodbe pri drugem sodišču uspešno izpodbila in v vseh treh instancah razveljavila; gotovo je bil pravni slučaj tam drugačen.

V tožbi navedeni razlogi neveljavnosti glede prepirne določbe ne obstoje ter je zaradi tega bilo tožbeno zahtevo zavrnilo in tožnika obsodilo v povračilo toženki povzročenih pravnih stroškov.

Višje deželno, prizivno sodišče v Gradcu tožnikovemu prizivu v nejavni seji ni ugodilo iz razlogov:

Povsem pravilno je pravdno sodišče ugotovilo, da se dotična določba v prepodajni pogodbi od 25. junija 1908 ne more smatrati niti za sporočilo, niti za daritev.

Sporočilo ta določba ne more biti, ker naklonitev ni odvisna od okolišnosti, da bi bila morala toženka preživeti pokojnega A. S.

Za daritev se pa že zaradi tega ne more smatrati, ker je pokojni A. S. po ugotovitvah pravnega sodišča že pred pismeno prepodajno pogodbo opetovano svojo dolžnost oskrbovanja proti toženki kot svoji nezakonski hčeri priznal in večkrat obljubil izpolnitev te svoje dolžnosti.

Brez pomena je, ali je taka dolžnost zares v zakonu (§ 166 o. d. z.) utemeljena ali ne; da se izključi namen daritve, zadostuje že ugotovitev, da je pokojni A. S. na ta način hotel svojo naravno in moralno dolžnost storiti.

Ako pa ni izpodbijana odklonitev niti sporočilo niti daritev, ne potrebuje za veljavnost posebne oblike po §-u 579 o. d. z., oziroma po § 1. zakona od dne 25. julija 1871 t. 76 drž. zak., marveč je ta določba kot mandat po §-u 1019 o. d. z. pravnoveljavna, ker je bil pokojni A. S. ob času pogodbe obenem varh takrat še nedoletne toženke, in je smel brezdvomno obljubo, ki je bila storjena v njeno korist, za njo tudi sprejeti.

Izpodbijana sodba potemtakem ne temelji niti na krivi oceni dokazov, niti na napačni pravni presoji; nasprotno priziv je neupravičen in ga je bilo torej zavrniti.

C. kr. najvišje sodišče reviziji ni ugodilo in to iz razlogov:

Revizijska pritožba trdi krivo pravno oceno, ker prizivno sodišče baje samo ni bilo mnenja, da je imel toženkin nezakonski oče povod za oskrbovanje, da torej toženka tega oskrbovanja ni mogla zahtevati. Na vsak način se pa, ker manjka zakon'ta oblika, dotična določba ne more smatrati niti za sporočilo, niti za darilno pogodbo, katera bi itak le mogla biti od pokojnika mišljena za slučaj smrti.

Zadnji pomislek ne velja že z ozirom na jasno določilo odstavka VI. 1. prepodajne pogodbe od 8. marca 1909, ker bi bila v slučaju omožitve toženkina terjatev lahko tudi pred smrtjo pokojnega A. S. v plačilo zapadla. Revizija ima pač prav, ako trdi, da dotična določba ne bi mogla biti veljavna kakor sporočilo; dalje je tudi zelo dvomljivo, more li se smatrati, da je že tedaj darilna pogodba izvršena, samo radi tega, ker sta zakonca Josip in Marija H. prevzela plačilno dolžnost napram toženki, ki pa niti navzoča ni bila.

Res je dalje, da toženka ni trdila posebnega povoda, radi katerega bi bila ona tedaj lahko od nezakonskega svojega očeta pravnim potom zahtevala oskrbovanje.

Vzlic temu vendar pravno naziranje prizivnega sodišča, da je pokojnik hotel izpolniti le njemu kot nezakonskemu očetu pristoječo dolžnost, še nikakor ni neutemeljeno.

Pojem oskrbovanja je z ozirom na posebne razmere oseb, ki pridejo v poštev, zelo različen. Pravice, katere ima otrok po §-u 166. o. d. z., se ravna po visokosti premoženja njegovih staršev.

V tem slučaju se je ugotovilo, da je pokojnik, dasiravno je bil boljši posestnik v dotičnem kraju, svoji nezakonski hčeri naklonil le toliko šolske izobrazbe, kolikor je moral to po zakonu storiti, da pa ni dalje za njo skrbel. Ako je toženka po naklonitvi prepirne svote sedaj tudi nekoliko na boljšem kakor navadna dekla, ki ima samo to, kar si z rokama zasluži, je vendar ta znesek tako zmeren, da ga ni moči smatrati za kaj drugega, kakor samo za malo podporo za slučaj bolezni ali druge stiske.

Ta naklonitev tedaj zares ni več, kakor samo izpolnitev zakonite pravne dolžnosti, katere se je pokojnik prav dobro zavedel, kar dokazuje njegovo lastno priznanje, češ, da mora za toženko bolj skrbeti, ker se nič posebnega ni učila.

Pravni naslov naklonitve torej nikakor ni bila daritev. Zaradi tega tudi ni bila potrebna oblika, kakor je predpisana v zakonu z dne 25. julija 1871, marveč v zmislu §-a 1019 o. d. z. je toženka tedaj, ko je bila o tej naklonitvi obveščena, zadobila pravico do tožbe proti prevzemnikoma Josipu in Mariji K.

Revizija je morala ostati brezuspešna.

Dr. J. Hrašovec.

b) Članstvo »Glavne posojilnice v Ljubljani«. — Pogoji za začetek in prenehanje članstva pri zadrugah z neomejeno zavezo.

Tožitelj A., ki je bil za člana vpisan v združnem registru »Glavne posojilnice, r. z. z n. z.«, tudi še ob času, ko se je otvoril konkurz glede imetja te zadruge, je tožil pri c. kr. okrajni sodnji v Ljubljani na ugotovitev, da nikdar ni postal član, oziroma za slučaj članstva, da je pravilno prijavil svoj izstop, s tem odpovedal članstvo in prenehal biti član.

Vse tri inštanice so zavrnila ta tožbeni zahtevek in je prizivno sodišče v Lj. sodbo prvega sodnika z dne 5. decembra 1911 opr. št. C II 629/11-12 potrdilo z odločbo z dne 14. februarja 1912 opr. št. Bc III 24/12-5 iz teh razlogov:

V §-u 3. zadružnega zakona je določeno, da se pristop posameznih zadružnikov izvrši s pismeno izjavo. To je bistveno; pristop na drug način ni mogoč. V §-u 5. št. 4 zadr. zakona je predpisano, da mora zadružna pogodba obsegati pogoje pristopa. Kot taki pogoji so v §-u 4. toženkinih pravil ustanovljeni:

1.) da se je treba zgledati pri upravnem svetu, ki dovoljuje ali pa odreka pristop;

2.) da je dotičnik podpisal primerno izjavo, da vstopi v zadrugo;

3.) da je plačal vsaj en delež;

4.) da se je vpisal v imenik članov.

Pogoj pod 2. torej odgovarja zahtevi v §-u 3. zadr. zakona.

Da so izpolnjeni pogoji pod 2, 3, 4, je ugotovljeno po prvem sodniku in ni več sporno.

Glede pogoja pod 1. pa stoji tožnik na stališču, da se mora dotičnik pri upravnem svetu javiti za pristop in da ga mora potem upravni svet z izrecnim sklepom sprejeti. Če teh dveh pogojev ni, potem dotičnik ni postal član.

Ta pravni nazor pa je pomoten.

Da bi upravni svet moral sprejemati člane z izrecnim sklepom, to v pravilih ni ustanovljeno kot pogoj članstva. Izraz volje in sklep upravnega sveta po zmislu §-a 17. zadr. zakona in §-u 17. pravil o sprejemu članov, se sme torej izvajati po predpisu §-a 863. o. d. z. iz konkludentnih dejanj.

Tako konkludentno dejanje pa je posebno to, da je dala toženka tožniku posojilo; ker se namreč po §-u 7. pravil sme dajati posojila le članom, ga je z danim posojilom sprejela kot člana. Ugotovil pa je prvi sodnik, da je upravni svet v svoji seji z dne 24. novembra 1909 sklenil dati tožniku posojilo, in da je tožnik potem posojilo v istini prejel, kar se v prizivu niti ne izpodbija.

Da bi smela toženka dajati posojila tudi nečlanom, kakor se trdi v prizivu, ni res. To je v navedenem §-u 7. pravil prepovedano.

Slično velja tudi glede oglasa za pristop.

Tudi tukaj ni predpisana izrecna prijava ali prošnja za sprejem, in zadostuje tudi tukaj konkludentno dejanje, kar je vsekakor prošnja za posojilo, tembolj, če ji sledi podpis pristopnice in plačilo deleža, kakor v predležečem slučaju.

Jasno je torej, da mnenje prvega sodnika glede tožnikovega pristopa k toženi zadrugi ni pravopomotno.

V tem oziru nadalje uveljavljeni prizivni razlogi napačne dokazne ocene in pomanjkljivosti postopanja tudi niso podani.

Prizivatelj sicer trdi, da ugotovitev prvega sodnika, da je prosil t o ž e n k o za posojilo, ni prava, on da je prosil le Vršeca. Toda prvi sodnik je stringentno ugotovil, da je prosil toženko in ne Vršeca, ker je prošnja naslovljena na toženko in je on pristnost te prošnje pripoznal.

S tega stališča je tudi izpodbijanje nadaljne ugotovitve prvega sodnika, da je bil Vršec opravičen, nabirati člane, smatrati kot nemerodajno, ne glede na to, ali je prvi sodnik to ugotovil po pravici na podlagi dokaznega gradiva.

Sicer je pa tožnika smatrati za člana, tudi če bi bilo res, da je tožnik prosil Vršeca za posojilo in da ni vedel, da je podpisal pristopnico ter da mu je posojilo dala toženka. Objektivno je podpis pristopnice, vplačilo deležev in prejem posojila, ugotovljen. Subjektivno pa tožnik v tožbi sam navaja, da je po Vršečevi smrti izvedel, da se mu je odtegnil delež od posojila, da je podpisal pristopnico in da je dolжник toženke. Dalje sam pravi, da mu je bilo vseeno, je-li dobil posojilo od Vršeca ali od toženke. S tem pa je vse za članstvo objektivno že podane pogoje odobril in postal resničen član, če tudi bi se ga do takrat smatralo samo za navideznega.

Dokazana ocena prvega sodnika glede poznejših tožnikovih pisem za posojilo, glede udeležbe pri občnem zboru zastran asanacije in glede podpisa na izjavi z dne 17. januarja 1911 je popolnoma pravilna. Če bi si tožnik ne bil v svesti, da je član, bi se zlasti ne udeležil občnega zbora in bi odklonil podpis na izjavo.

Docela nemerodajna pa je okolnost, je-li tožnik prejel potrdilo o izplačilu deležev. Niti po združnem zakonu, niti po pravilih toženke potrdilo ni konstitutivnega značaja ter ima le lastnost pobotnice. Pomanjkljivost torej ni, če se prvi sodnik ni spuščal v zadevna razmotrivanja.

Končno ni pomankljivo, če se ni dopustil dokaz o tem, da se je za tožnika h konkurzu toženke priglasila po kuratorju neka tožnikova terjatev za 14 ali 20 K. Da bi bil ta znesek njemu vrnjeni in na hranilno knjižico št. 547 naloženi delež, tožnik le sumi, ne izreka pa določne trditve. Sodnik torej ni imel povoda, pečati se s to tožnikovo domnevo; storil je dovolj, ko je na podlagi knjig toženke ugotovil, da deleži toznika niso vpisani kot vrnjen.. Truitev v prizivu pa, da je tožnik imel le en delež in ne štiri, je nedopustna novota, sicer pa za razsojo predmetnega spora nevažna.

Kar se tiče odpovedi članstva, je glede na prizivne razloge poudarjati to-le: V §-u 5. je določeno, da mora, kdor želi izstopiti, naznaniti odpoved upravnemu svetu pismeno in terjati potrdilo odpovedi. V predmetnem slučaju je težišče polagati na določbo, da je odpoved naznaniti u p r a v n e m u s v e t u in prizivno sodišče se ne more pridružiti nazoru prvega sodnika, izpodbjanega s strani toženke v prizivnem postopanju, da je tožnik zadostil temu predpisu, če je izročil odpoved uradniku toženke R-u. Tožnik niti ne trdi, da bi imel uradnik R. od upravnega sveta pooblastilo sprejemati odpovedi s tem učinkom, da je nje mu izročena odpoved podana že upravnemu svetu. Dejstvo pa, da je uradoval v prostorih toženke, uradniku R-u v očigled natančne določbe §-a 5. pravil še ne daje tihega pooblastila. Sicer pa je za pravno učinkujoči prevzem odpovedi vsako pooblastilo izključeno. Po §-u 26. združnega zakona je pooblastilo možno dati le za obratovanje v opravkih zadruga in za postopanje v teh opravkih. Nedopustno je torej pooblaščevanje v zadevah personalnega stanja zadruga.

Iz tega sledi, da tožnik ni zadostil predpisom, če je odpoved zgolj izročil uradniku R-u. Njegova dolžnost je bila, skrbeti za to, da pride odpoved upravnemu svetu v roke. On je bil član zadruga, se je moral brigati za njeno poslovanje in poznati pred vsem določbe združne pogodbe ter se ravnati po njih, če je hotel izstopiti. Te njegove dolžnosti sledijo iz pojma zadruga, ki je v §-u 1. zadr. zak. označen kot skupno oskrbovanje opravil. Iz tega vidika pa se pokaže dejstvo, da je tožnik izročil pismeno odpoved uradniku R-u, kot povsem neodločujoče za pravdo. Ker pa imajo vsi glede izstopa uveljavljeni prizivni razlogi za podstavo to dejstvo in se niti ne trdi, da je odpoved v resnici dospela pred upravni svet, izgube vsi prizivni razlogi svoj temelj ter je odvečno njih razmotrivanje.

Glede tožnikovega interesa na ugotovitvi pravnega razmerja se omeni, da se prizivno sodišče v tem pogledu popolnoma strinja s prvim sodnikom.

Razlogi odločbe vrhovnega sodišča z dne 8. majnika 1912 opr. šte. Rv. VI 206/12-1 so ti-le:

Na § 503 št. 4, 3 in 2 c. r. r. oprta revizija ni opravičena.

Pri zadrugah z neomejeno zavezo je po §-u 53 zakona z dne 9. aprila 1873 št. 70 drž. zak. odvisno jamstvo od članstva in po §-u 4 navedenega zakona v zvezi s §-om 4. zadružnih pravil zavisi pravoveljavni vstop kot zadružni član tožene zadruge od vstopne prijave pri upravnem svetu, ki mora vstop dovoliti. Prizivna sodnija je odlično dokazala, da je bilo glede tožnikovega članstva tako zakonitim pogojem kakor določilom v pravilih za vstop ustrezno. Če je namreč upravni svet zadruge s sklepom z dne 24. novembra 1899 tožniku pri zadruzi zaprošeno posojilo v znesku 800 K dovolilo in če se po §-u 7 zadružnih pravil smejo dajati posojila le zadružnim članom, je povsem pravilno, da se vidi v dejstvu dovoljenega posojila izraženo tudi voljo upravnega sveta, tožnika sprejeti za člana. Iz pravil se nikakor sklepati ne more, da bi moral upravni svet svojo voljo o sprejemu za člana izrecno izraziti.

Pravilno izvaja torej prizivno sodišče, da zadostujejo konkludentna dejanja, če izključujejo vsak dvom o pravi volji in namenu upravnega sveta. To velja brez dvoma v tem slučaju.

Določilo §-a 17 zadružnih pravil temu ne nasprotuje. To določilo se je vpoštevalo, če se opira dovolitev posojila na v §-u 17 pravil ukazani sklep upravnega sveta.

Revizija se nad tem spodtika, da izhaja prizivno sodišče od pravilne pristopne izjave pri upravnem svetu, med tem ko take prijave sploh ni bilo, toda revizija prezre, da vsebuje prošnja za posojilo tudi že predlog za sprejem kot član, kar je tožnik s poznejšim podpisom pristopnice izrecno izjavil.

Enako brezhbitni so razlogi prizivnega sodišča glede nadaljnjega vprašanja o zatrtjevanem tožnikovem izstopu iz zadruge.

Po §-u 5 zadružnih pravil je za prostovoljni izstop potrebno, da se izstop prijavi upravnemu svetu. Tega pogoja pa tožnik ni izpolnil, če je oddal izstopno izjavo zadružnemu uradniku R., kakor je prizivno sodišče prepričevalno dokazalo. V sodbi je ugotovljeno, da je bil R. le zadružni uradnik. Ni torej smatrati izstopne izjave,

oddane temu uradniku enakovrednim predpisani izstopni izjavi upravnemu svetu, da si je morda tožnik domneval, da bode uradnik R. z izstopno izjavo po predpisih postopal. Če R. sprejete izstopne izjave ni oddal upravnemu svetu, utegne to dejstvo v tožnikovem razmerju proti R. merodajno biti, toda učinka izstopne izjave, predpisane v pravilih ni imelo.

Iz navedenih razlogov in navajanj sodbe prizivnega sodišča, na katero se je izrecno sklicevati, so revizijski napadi glede pravne presoje povsem neopravičeni.

Neutemeljen je tudi revizijski razlog št. 2. Če je sploh nemerodajno, je-li tožnik oddal izstopno izjavo uradniku R., potem izgube vsak pomen dokazi, s katerimi naj se podpre trditev, da je bila izstopna izjava oddana uradniku R.

V ostalem se je sklicevati na razloge prejšnjega sodišča, ker se grajanja o reviziji krijejo z izpodbojnimi razlogi, uveljavljenimi v prizivu proti prvosodni ralsodbi in po prizivni sodnji pravilno in izčrpno ovrženimi.

Revizijski razlog št. 3 je pomoten.

V bistvu se izpodbija rešitev prizivnega sodišča glede vprašanja, kako pravno stališče je imel R. kot zadružni uradnik in odnosno, kako obsežne so bile njegove pravice.

Res je sicer prišlo prizivno sodišče pri razsoji uradne oblasti R-jeve do drugega zaključka, nego prvo sodišče. To pa je smelo, ker spada presoja o obsegu pooblastila, izvirajočega iz službenega razmerja, pod pravno presojo.

Iz spornega stališča v prizivni sodbi ni najti napake. Revizija pa tudi ni dognala, da se presoja opira na dejanske domneve, ki bi bile v nasprotju s spisi in le v tem slučaju bi se smelo govoriti o revizijskem razlogu št. 3. V tem oziru se sodbi ne more ničesar ugovarjati, ker priznava prizivno sodišče pri svoji sodbi vse navedbe glede ugotovitve službenega razmerja R-jevega.

B. B.

c) Prodajalec, ki si ob prodaji na obroke pridrži lastninsko pravico do prodane in izročene stvari (pactum reservati domini), moti mirno posest, če odvzame kupcu izročeno stvar samolastno radi neizpolnjenih plačilnih pogojev (§§ 309, 319, 346 o. d. z.; 2 in 3 zakona z dne 27. aprila 1896 št. 70 drž. zak.).

Tožnik A je kupil in prevzel dne 30. decembra 1909 od toženca B, trgovca z glasbili, glasovir za določeno ceno proti odplačilu v mesečnih obrokih. V pismeni pogodbi z dne 30. decembra 1909 je bilo dogovorjeno, da ostane glasovir do plačila cele kupnine last toženčeva in da je kupcu le zaupan, v §-u 3. pogodbe pa je še posebe določeno, da kupec glasovirja ne sme niti prodati, niti zastaviti, da mora prodajalca o vsaki rubežni takoj obvestiti, kakor o vsaki selitvi in končno, da je prodajalec upravičen, zahtevati vso zastalo kupnino s postranskimi pristojbinami vred ali pa glasovir nazaj vzeti, če bi kupec netočno plačeval ali sicer proti pogodbi ravnal.

Dne 28. decembra 1911 je prodajalec brez tožnikovega dovoljenja in brez njegove vednosti odpeljal glasovir iz tožnikovega stanovanja v svojo trgovino.

V tožbi zaradi motene posesti, katero je tožnik naperil, sicer priznava, da je bil tožencu nekaj obrokov na dolgu, trdi pa, da je bil v posesti glasovirja, da ga je toženec motil v tej posesti, ker mu je glasovir samolastno odvzel, ter predlaga končni sklep, da mora toženec postaviti glasovir nazaj v stanovanje v prejšnjem stanu.

Okr. sodišče v Ljubljani je s končnim sklepom z 27. dec. 1911 opr. št. C III 11/12-5 ugodilo tožbenemu zahtevku, ker je toženi s prodajo in izročitvijo glasovirja tožnika postavil v posest, sebi sicer pridržal lastninsko pravico do popolnega plačila kupnine, ne pa posesti, kajti besedo »zaupan« je tolmačiti le tako, da tožnik glasovirja ne sme prodati, zastaviti, podariti, ali ga pustiti zarubiti. Ker je torej tožnik bil v zadnji dejanski posesti glasovirja, je toženec pridobil, če tožnik ni držal v pogodbi določenih pogojev, osobito, če ni plačal pravočasno obrokov, le naslov (titulus) do posesti, ne pa posest samo in ni bil po zmislu §-a 320 o. d. z. upravičen na podlagi pravice do posesti samolastno in proti volji posestnikovi vzeti klavir. To pra-

vico bi mogel in smel proti tožniku le z redno tožbo uveljaviti in tožbenim potom zahtevati, da mora tožnik njemu prepustiti posest.

Dež. kot rekurzno sodišče v Ljubljani je s sklepom 15. februarja 1912 opr. št. R III 50/12-1 zadevnemu rekurzu ugodilo, izpodbijani sklep spremenilo in tožbeni zahtevek zavrnilo, ker je bil tožnik z ozirom na to, da mu je bil glasovir le zaupan in si je toženec lastnino pridržal do popolnega plačila zgol detentor, ki bi po plačilu cele kupnine utegnil postati lastnik v zmislu §-a 309 o. d. z., ki pa ne more premeniti podlage svojega imevanja (Innehabung) samolastno (§ 319 o. d. z.). — O tem, če so pogoji za pridobitev lastninske pravice podani, je moči z ozirom na določbo §-a 457 o. d. z. soditi le rednim pravnim potom v soglasju z določili zakona z dne 27. aprila 1896, št. 70 drž. z. — ne pa v postopanju zaradi motene posesti, tembolj ker je že prvi sodnik ugotovil, da tožnik svojih plačilnih obveznosti ni izpolnil ter sam ne trdi, oziroma ni dokazal, da je razveljavljen toženčev pridržek lastninske pravice (pactum reservati dominii). — Čeprav v tej pravdi ni soditi o lastninski pravici, je vendar jasno, da tožnik ni v posesti spornega glasovirja v lastnem imenu; smatrati ga je le za imetelja imenom toženca, ker sam ne navaja nobenega pridobitvenega čina. Kot imetelj imenom toženca pa nima tožbe iz §-a 346 o. d. z. Pri tem ne pride v poštev, da je toženec glasom ugotovitve prvega sodnika dejansko razmerje samolastno premenil, ker taka prememba po sebi ne opravičuje posestne tožbe, če tožniku sicer nedostaje bistvenega predpogoja, to je pravno zaščitene posesti.

Vrhovno sodišče je s sklepom 27. marca 1912 opr. št. R VI 88/12 obnovilo sklep prvega sodnika iz razlogov:

V postopanju zaradi motene posesti je glasom §-a 459 c. pr. r. odločiti le začasno o dejanskem posestnem stanju, kar ne ovira, da se sme pozneje s tožbo uveljavljati pravica do posesti. Na tako pravico se pa sklicuje toženec, če trdi, da je upravičen zaradi mudnega plačevanja obrokov tožniku glasovir odvzeti. To vprašanje torej ne sodi v postopanje zaradi motene posesti.

Ugotovljeno je po prvem sodniku, da je bil glasovir ob času motečega dejanja v dejanski posesti tožnikov. Temu mnenju ni moči oporekati, ker je posest pridobljena, če ima imetelj voljo, stvar za svojo obdržati (§ 309 o. d. z.). Posestni volji pa ne nasprotuje sklenjena pogodba o plačilu kupnine po obrokih.

Prizivno sodišče smatra za odločilno dejstvo, da je glasom pogodbe glasovir tožniku le zaupan in da se v zmislu §-a 319 o. d. z. podlaga imevanja samolastno premeniti ne sme. S tem pa zamenja posest in lastnino; zaupanje se nanaša na lastnino, a ne na posest. Pogodbena določba, da preide lastnina glasovirja na tožnika šele po plačilu cele kupnine, označuje zgolj rok za pridobitev lastnine, ne pa posesti, katero je kupec pridobil že s tem, da je hotoma prevzel glasovir v svojo oblast.

Ni treba posebe poudarjati, da v §-u 3 navedene pogodbe izrečeni pridržki toženčevega ravnanja ne opravičujejo, ker se po zmislu §§ 2, 3 zakona z dne 27. aprila 1896 št. 70 drž. zak. pravica, razrušiti pogodbo, ne more brezpogojno izvrševati.

Sicer se je pa sklicevati na razloge prvosodnega sklepa.

B. B.

d) Nedoletniku pomotoma dostavljeno in že pravomočno plačilno povelje je uničiti le potom tožbe zavoljo ničnosti, oprte na § 529 (št. 2) c. pr. r., ne pa z vnovično vročitvijo plačilnega povelja zakonitemu zastopniku po zmislu predpisov §-a 6 odst. 2 c. pr. r.

Na predlog tožnika A je izdalo c. kr. okrajno sodišče v R. plačilno povelje z dne 31. oktobra 1911 opr. št. M 508/11-1 zoper toženko B, ki je kot tožnikova natakara imela na račun vso jed in pijačo v gostilni in ki ni bila izročila tožniku ostalega izkupila v znesku 300 K.

Trdeč, da je tožena B še nedoletna, je njen oče in zakoniti zastopnik C v času, ko je bilo plačilno povelje že pravomočno, predlagal, da naj se navedeno plačilno povelje vnovič vroči in sicer njemu kot zakonitemu zastopniku toženke.

Prvo sodišče je predlog zavrnilo s sklepom z dne 31. decembra 1911 opr. št. M 508/11-2, ker izvira tožnikova terjatev iz službenega razmerja med njim in toženko in se torej po §-u 2 c. pr. r. more toženka sama zastopati pred sodiščem.

Vsled rekurza toženkinega očeta in zakonitega zastopnika C zoper ta sklep, je rekurzno sodišče v L. po uradni ugotovitvi, da je toženka v istini še nedoletna, s sklepom z dne 8. februarja 1912 opr. št. R III 17/12-2 izpodbijani sklep razveljavilo in sodniku prve stopnje naložilo, da pusti vročiti tožbo s plačilnim

poveljem vred C-ju kot očetu in zakonitemu zastopniku mladoletne toženke B.

Razlogi so ti-le:

Po §-ih 151 in 246 o. d. z. sme nedoletnik prosto razpolagati le s tistim imetjem, ki si ga z lastno pridnostjo sam pridobi, po §-u 247 l. c. pa tudi s presežki svojih dohodkov, če mu jih varstvena oblast prepusti v prosto porabo. Le glede tega imetja se sme po §-u 2. c. pr. r. nedoletnik sam zastopati pred sodiščem.

V predmetnem slučaju pa izhaja iz pripovedbe v tožbi, da toženka kot tožnikova natakariča, ki ima na račun vso jed in pijačo in mora ob gotovih časih izročiti tožniku izkupilo, pri zadnjem računu ni izročila vsega izkupila, ampak je dolžna ostala znesek 300 K, kar je priznala. Iz tega pa sledi le to, da je toženka prevzela neko obvezo, ne pa tudi, da je na katerikoli način razpolagala s svojim zaslužkom.

Iz naknadnih uradnih poizvedb pa izhaja, da je toženka B v resnici še nedoletna, ker je rojena dne 6. januarja 1893.

Vročba plačilnega povelja v roke nedoletne toženke je torej nična, ker določba § 2. c. pr. r. z ozirom na gori navedene razloge ni uporabna. Ker pa je na nedostatek pravdne zmožnosti po §-u 6 c. pr. r. gledati uradoma v katerekoli dobi pravde, je imenovani predlog dopusten, dasi je bil vložen po preteku 14dnevnega roka od vročbe toženki.

Ta nedostatek se da po zmislu predpisa §-a 6 odst. 2 c. pr. r. odpraviti enostavno s tem, da se tožba in plačilno povelje vroči očetu C kot zakonitemu zastopniku. Iz tega sledi, da je predlog toženkega očeta utemeljen in da ga je prvi sodnik po krivem zavrnil.

Vrhovno sodišče je s sklepom 2. aprila 1912 vpr. št. Rv VI 98/12-1 rev. rekuru ugodilo in premenivši izpodbijani sklep rekurnega sodišča uveljavilo sklep prvega sodišča, v kolikor je bil zavrnen predlog na dostavitev plačilnega povelja v roki Franceta C., kot očeta in zakonitega zastopnika nedoletne toženke B. iz teh razlogov:

Pritrditi je rekurnemu sodišču, v kolikor zavrača uporabo §-a 2 c. pr. r., v ostalem je pa podlaga, na katero se opira, pravopomotna. — Kakor hitro se je smatrala dostavitev plačilnega povelja v roki nedoletne toženke kot nična, morala bi se izreči dostavitev kot nična. Tudi tedaj, če bi bili pogoji §-ov 6 in 7

c. pr. r. podani, bi ne bila od rekurznega sodišča zaukazana odpomoč zakonita, ker ostane dostavitev toliko časa v veljavi, dokler ni kot nična razveljavljena.

Dostavitve torej ni bilo mogoče drugače uničiti kot s tem, da se je kot nična izrekla.

Naziranje rekurznega sodišča, da so učinki prve dostavitve uničeni z vnovično dostavitvijo plačilnega povelja v očetovi roki, ni pravilno. § 6 c. p. r. namreč veleva, da je pravdno zmožnost upoštevati uradoma za katerokoli dobo pravnega spora, iz česar sledi, da so oziri na manjkajočo pravdno zmožnost omejeni na čas, dokler traja pravdni spor. Kako temu odpomoči po končanem pravdnem sporu, določuje § 529 civ. prav. reda. Če je rok za upor proti plačilnemu povelju že potekel in če je plačilno povelje že podlaga za izvršilni naslov (§ 1 štev. 3 izvršilnega reda), ga je možno izpodbijati le še potem §-a 529 c. pr. r., dočim pogoji za uporabo §-a 6 c. pr. r. niso podani; jasno je namreč brez nadaljnjega utemeljevanja, da je opominjevalno postopanje smatrati za končano, če je plačilno povelje postalo izvršljivo. Ne ujemalo bi se s splošnimi pravnimi načeli, če bi se smelo z odredbo, izdano na enostranski strankin predlog, vposegati v že pridobljene pravice tretjih oseb. (Primeri § 11 odst. 2. cesarsk. pat. z dne 9. avgusta 1854 št. 208 drž. zak.)

Povsem pravilno je torej bilo, da je prvo sodišče zavrnilo predlog na dostavitev plačilnega povelja v roke očeta in zakonitega zastopnika mladoletne toženke.

B. B.

e) Pravica, zahtevati razveljavljenje ženitnih paktov radi ločitve zakona, je zgol osebna pravica zakonskega druga. Odvetnik, kateremu je zakonski drug dal splošno pravdno pooblastilo in mu naročil tožbo, po smrti tega zakonskega druga niti tedaj ne more več s pridom vložiti tožbe na razveljavljenje ženitnih paktov, ako je še za življenja pooblastitelja storil prve korake za upoštevanje tožbe na ta način, da je z opominjevalnim pismom dal nasprotniku tožečega zakonskega druga rok za prostovoljno privolitev k razveljavljenju.

Okrožno sodišče v R. je — iz materijalnopravnih razlogov — zavrnilo tožbeni zahtev, glaseč se naslednje: Toženec Miha Š. je dolžan: a) privoliti, da se med tožnico Nežo Š. in njim

dne 18. oktobra 1906 sklenjena ženitna in dedovalna pogodba v celnem obsegu razveljavi, b) plačati tožnici, odnosno njeni zapuščini na podlagi označene pogodbe na njegovih zemljiščih vl. št. 304 k. o. P. in vlož. št. 448, 730, 841 k. o. B. zastavnopravno zavarovano doto v znesku 500 K, c) povrniti vse stroške v 14. dneh pod izvršbo.

Višje deželno sodišče v G. je prizivu tožnice ugodilo in izpodbijano sodbo tako spremenilo, da je tožbenemu zahtevku ugodilo, iz naslednjih razlogov:

Tožničin priziv je upravičen. Prva instanca se, utemeljujoč, naslanja v bistvu na razloge vrhovnosodnih odločeb z dne 17. junija 1891 in 6. februarja 1895 Gl. U. N. F. št. 13.819 in 15.899, pa se ne ozira na položaj, ki je tu čisto drugačen. Po neizpodbijanih in neoporečnih ugotovitvah prve instance je smatrati, da je tožnica zastopnika dr. S. z generalnim pooblastilom z dne 13. julija 1910 pooblastila najprej, da izvede pravdo za ločitev zakona Cg I 145/10. To pooblastilo je izdano tudi za dediče. V tej pravdi je potekla sodba z dne 9. decembra 1910 Cg I 145/10-9, s katero je bila izrečena ločitev zakona iz krivde toženčeve; sodba je postala po vročbi dne 9., odnosno 22. decembra 1910 pravnomočna. Nato je tožnica Neža Š. dala dru. S. navodilo in informacije, da zanjo zahteva razveljavljenje ženitne in dedovalne pogodbe, plačilo dote in alimentov. Dr. S. je nato poslal tožencu dne 4. januarja 1911 opominjevalno pismo z rokom do 12. januarja 1911 ter je po brezuspešnem preteku roku dne 13. januarja sestavljeno tožbo dne 14. januarja 1911 pri sodišču vložil. Tožnica pa je dne 13. januarja umrla. Nadalje je konstatirano, da je tožnica dne 11. januarja 1911 napravila ustno oporoko in postavila svojega brata Antona V. za dediča. Le-ta je vložil svojo dedno prijavo dne 15. aprila 1911. V oporoki je toženec prezrt, kar je v nasprotju z ženitno in dedovalno pogodbo. Vsled te odredbe je torej brezdvomno potrjen dejansko podani nalog dru. S., da naj izvede razveljavljenje ženitne in dedovalne pogodbe.

Navedeno pooblastilo dra. S. je bilo generalno pooblastilo, glaseče se tudi na dediče in je torej imelo svojo moč v zmislu §-a 35 c. pr. r. tudi po smrti tožnice do preklica pravnih naslednikov. Preklica ni, odnosno se ni niti trdil, niti dokazal, in zato bi bilo pooblastilo brez dvoma v veljavi, ako bi nastopila smrt po vložitvi tožbe. Z nalogom, katerega je dala tožnica dru. S. po končani pravdi glede ločitve zakona, pa je bil dr. S. brez dvoma pooblaščen izvesti le-to

pravdo, ne da bi bilo treba novega pooblastila; vpraša se le, ali je bil dr. S. navzlic temu, da je tožnica umrla pred vložitvijo tožbe, še legitimiran ali ne?

Po §-u 1022 o. d. z. prekine sicer redovito smrt pooblastitelja ali pooblaščenca pooblastilno razmerje, ali to pravilo je izvzeto: a) kadar stvar v trenutku smrti ni več »res integra«, t. i. kadar se je opravilo že pričelo ali pričeti moralo in opustitev ne bi bila več možna brez škode za dediče pooblastitelja. To določbo je ekstenzivno razlagati, kajti že Codex Theresianus je sub III. 15. št. 102 izrecno določal, »woferne die Verrichtung des Geschäftes schon angefangen wäre oder doch den Anfang hätte nehmen müssen; b) ako se nalog nanaša baš na slučaj smrti (glej pl. S c h e y, Bevollmächtigungsvertrag, § 92).

Uporaba tega pravila kaže, da bi bil dr. S. na podlagi prvega pooblastila in novega naročila brez dvoma upravičen, le-to pravdo upotiti in izvesti, ako bi tožnica živela, prav tako pa tudi, akoravno je umrla. S tem, da je zastopnik storil prve korake, ko je toženca opominjal in tožbo pripravil, se je naročeno opravilo že pričelo in je radi tega smatrati, da pooblastilno razmerje v zmislu §-a 1002 o. d. z. ni moglo več prenehati. Potem pa, ljudstvo po deželi, notorično mnogokrat noče ločitve zakona v prvi vrsti, ampak ureditev in obnovitev prejšnjega, predzakonskega premoženjskega stanja, in tako se smatra ločitev zakona, pa sledeče razveljavljenje ženitne pogodbe za enotno opravilo, čegar drugi del naj se takoj za prvim vrsti. Lahko se torej reče, da se je enotno opravilo že z izvedbo ločitve zakona uvelo in pričelo.

Nadaljnega vprašanja, ali zahtevk razveljavljanja ženitnih paktov s prp. ne preide kakor zgolj osebna pravica na dediče, sploh ni vpoštevati, odnosno rešiti, ker ne gre za zahtevk, uveljavljan od dedičev, ampak le za zahtevk, ki ga stavi zapustnica. S tem pa odpadejo v prvoinstančni sodbi navedena izvajanja ker na le-ta slučaj niso uporabna.

Zadnje vprašanje, ali ni tožnica že pred vložitvijo tožbe vsled smrti izgubila opravilno zmožnost in se radi tega kakor tožnica ni mogla več pravdati, je pač zanikati, ker ni ona sama, ampak njen upravičen zastopnik tožbo vložil, in ker velja fikcija §-a 547. o. d. z., da se je nahajala za časa vložitve tožbe tožnična zapuščina še v njeni posesti, nadalje, ker v le-tem odvetniškem procesu vstop

pravnega naslednika ni bil potreben (§ 155 c. pr. r.), vsled česar je bila možna tudi odločitev vprašanja o pravnem razmerju med strankami prav tako, kakor za časa vložitve tožbe, tudi za časa sodbe. Dejstvo, da je tožnica umrla, je bilo le toliko vpoštevati, da dajatve ni bilo prisoditi tožnici osebno, ampak njeni zapuščini.

Vrhovno sodišče je z odločbo z dne 23. januarja 1912 o. št. Rr VI 656/11-1 reviziji toženca ugodilo, prvosodno sodbo obnovilo in tožnično zapuščino obsodilo v povračilo prizivnih in revizijskih stroškov.

Razlogi.

Od uveljavljenih revizijskih razlogov je uvaževati najprej razlog po §-u 503 t. 4 c. pr. r., na katerega polaga toženec največ važnosti. Pri tem je izhajati od naslednjega dejanskega stanu, katerega tudi nadaljni revizijski razlogi ne prerekajo.

Zakon med pravdnima strankama je bil ločen od mize in postelje s pravnomočno sodbo okrožnega sodišča R. z dne 9. decembra 1910 o. št. Cg I 145/10-9 iz edine krivde soproga, današnjega toženca. O tem, ali naj ostane pri ženitnih paktih ali naj se razveljavijo, se v tisti pravdi ni govorilo. Prigodom onega spora je Neža Š. dala odvetniku dru. S. pravdno pooblastilo v zmislu §-a 31 nasl. c. pr. r. dne 3. julija 1910, ki se ni nanašalo le na ločitveno pravdo samo, ampak se je glasilo na pravne zadeve vsake vrste (t. zv. splošno pravdno pooblastilo).

V tej lastnosti kakor pooblaščenec je pisal dr. S. dne 4. januarja 1911 tožencu pismo, v katerem mu sporoča, da zahteva njegova klijentinja Neža Š. razveljavljenje ženitnega pakta in povračilo dote v znesku 500 K, ter mu je dal rok do 12. januarja 1911, da plača znesek in dovoli razveljavljenje ženitne pogodbe. Dne 13. januarja 1911 je umrla tožnica, dan za tem pa je na podlagi zgoraj navedene pooblastila dr. S. vložil predmetno tožbo.

Da pooblastilo dra. S. v tem času formalno še ni vgasnilo, se razvidi vsekakor iz §-a 35. odst. 1 c. pr. r. Iz tega pa izhaja le toliko, da se tožbi ne more ugovarjati nedostajanje aktivne legitimacije. Čisto drugo pa je vprašanje, ali je tožbeni zahtevak materialno dopusten. V tem oziru pa ni niti v teoriji, niti v praksi dvoma, da je po §-u 1264. o. d. z. pravica na ločitev zakona nekrivega zakonskega druga, da sme zahtevati razveljavljenje ženitnih paktov,

zgol osebna pravica, katero sme uveljaviti le ta zakonski drug sam, in le v svojem osebnem interesu in radi tega le za svojega življenja.

Odločilno je torej tu vprašanje, ali je smel zastopnik na podlagi splošnega pravnega pooblastila, katero mu je dala tožnica za časa svojega življenja, vložiti tožbo radi razveljavljenja ženitnega pakta po njeni smrti? Smrt, s katero neha osebnost, ima za posledico, da se pravna dejanja ne morejo več izvršiti v njenem imenu, ampak le v imenu zapuščine. Le kolikor pride zapuščina v poštev, izhaja zakon v §-u 547. o. d. z. od fikcije, da se pred prevzemom dediča smatra zapuščina tako, kakor da bi jo pokojnik posedoval. K zapuščini pa po §-u 531. o. d. z. ne spadajo tiste pravice in obveznosti pokojnika, ki se naslanjajo samo na osebna razmerja. Ako pa je pravica, zahtevati razveljavljenje ženitnih paktov, zgol osebna pravica, ki ne preide na zapuščino in na dediče, onda ugasne ob smrti osebe, ki je edino upravičena, uveljavljati pravico, ako je ni bil še pred smrtjo uveljavljal upravičenec s tožbo. Le pod tem zadnjim pogojem more pač odvetnik, ki ima pravdno pooblastilo, v zmislu §-a 155. c. pr. r. pravdo nadaljevati. Na vsak način pa mora za časa vložitve tožbe edino upravičena oseba še živeti.

Na določbo §-a 1022. o. d. z. se tožnica ne more s pridom sklicevati. V prvi vrsti se ureja s tem zakonomim določilom razmerje med pooblastiteljem in med pooblaščencom. Pravnih razmer pooblaščenca proti tretjim osebam pa se določilo nič ne tiče. Ali ne glede na to, zahteva tudi ta zakonova določba že pričeto opravilo; kajti določba upravičuje in obvezuje pooblaščenca pod gotovimi pogoji, da započeto opravilo skonča. O začetem opravilu pa bi se dalo tu le tedaj govoriti, ako bi bila pravda še za živih dni tožnice že pričeta z vložitvijo tožbe pri sodišču. Informiranje svojega zastopnika za to pravdo in pa vsled teh informacij od odvetnika podan izvensodni poziv na prihodnjega pravnega nasprotnika, da naj pride v razveljavljenje ženitne pogodbe, se ne da smatrati za pričetek izvedbe tistega opravila, kateremu je namenjeno pravdno pooblastilo. Kajti o tem, kaj je smatrati za opravilo, za koje ga upravičuje podeljeno pravdno pooblastilo po zakonu, določa § 31. c. pr. r. Po tem določilu je upravičen v prvi vrsti, da vloži tožbo in da stori vsa pravdna dejanja, ki se tičejo tiste pravde. Še le z vložitvijo tožbe je nasproti pravnemu nasprotniku to opravilo zapo-

četo in šele tedaj po 1. odst. §-a 155., in po §-ih 34, 35 c. pr. r. smrt pooblastitelja ob sebi nima vpliva na pravdno postopanje, ako se dediči temu ne protivijo. Da je bila pravda radi ločitve zakona na podlagi predmetnega pooblastila že končana, ne spreminja ničesar na stvari, ker je bila ta pravda opravilo samo za-se in se izvedba tiste pravde sedanjega spornega vprašanja kar nič ni tikala.

Tudi to, da predpisuje § 1264. o. d. z., sodišče naj skuša doseči poravnavo, ne hodi v prid tožeči stranki, ker se tudi tu predstavlja, da je zakonski drug še za svojega življenja pri sodišču zahteval razveljavljenje ženitne pogodbe.

Da se glasi splošno pravdno pooblastilo tudi na dediče tožnice in da bi bil odvetnik upravičen, tudi dediče pooblastiteljice zastopati, tu ne pride v poštev, ker niti dediči, niti ležeča zapuščina ne nastopajo kakor dediči, ampak tožnica.

Iz teh razlogov se pravni nazor prizivnega sodišča ne da vzdržati, in bilo je že samo zato reviziji ugoditi in prvo sodbo, ki je tožbo zavrnila, obnoviti, ne da bi bilo treba še o nadaljnih revizijskih razlogih po št. 3 in §-a 503 c. pr. r. razpravljati.

Dr. M. D.

B. Kazensko pravo.

a) **Kako je pojmovati zakoniti izraz »ponujati na prodajo« v zmislu §-a 11. št. 2, odnosno §-a 2, zakona z dne 16. januarja 1896 št. 89 drž. zak. iz leta 1897.¹⁾ (Odločba kasacijskega dvora z dne 10. aprila 1912 Kr II 151/12.)**

Dne 2. avgusta 1911 zjutraj je vstavil mestni redar na mitnici V. S. mlekarico Frančiško D., ktera je hotela, kakor vsak dan, svojim odjemalcem v mestu donesti mleka v običajnih pločevinastih posodah. Izkazalo se je, da je bilo v eni teh posod mleko izdatno pomešano z vodo.

¹⁾ § 11 št. 2 cit. zak.: Prestopek zakrivi in se kaznuje z zaporom enega tedna do treh mesecev, s čimer se sme združiti tudi globa do 500 gl., ali v denarju od 1 do 500 gl.: — — —

2. Kedor na prodajo ponuja vedoma živež, ki je ponarejen, posnet, pokvarjen, nezrel, ali ki je že izgubil na svoji hranilni vrednosti in to v obliki ali z oznamenilom, primernim za prevaro.

§ 12 cit. zakona: Kedor stori v § 11. pod št. 2 in 4 oznamljena dejanja iz nemarnosti, ali kedor iz nemarnosti ponuja na prodajo ali prodaja živež, kateri je zastran prevare opremljen z nepravim oznamenilom, tak zakrivi prestop in se kaznuje s zaporom treh do štirinajstih dni. — — —

Zoper Frančiško D. se je uvedlo kazensko postopanje zaradi prestopka po §-u 11. št. 2 zak. z dne 16. januarja 1896 št. 89 dr. zak. iz leta 1897.

Frančiška D. se je zagovarjala, da je ono »posneto« mleko kupila od svoje sosede Marije G., kar se je tudi kot resnično izkazalo. Okrajno sodišče v S. je vsled tega po §-u 259. št. 3 kaz. pr. r. Frančiško D. od obtožbe oprostilo. Prvi sodnik se je prepričal, da se pač ne da dognati, kdo da je mleku primešal vode, in da se posebno o obtoženki niti trditi ne more, da bi bila ona vedela za kakovost grajanega mleka. Sodba še pristavlja, da se obtoženki niti ne more očitati nobene nemarnosti (§ 12 nav. zak.).

O vsklicu javnega obtožitelja zoper to oprostilno sodbo je spoznalo vsklicno sodišče, da ni utemeljen. V kolikor bi se mogla obtoženki očitati krivda v zmislu §-a 11 (št. 2 ali 4) zak. z dne 16. januarja 1896 št. 89 dr. zak. iz l. 1897., se pridružuje vsklicna inštanca popolnoma utemeljitvi prvega sodnika.

Pri presoji, ne vsebuje li obtoženkinino dejanje znakov po §-u 12. kaz. zak., se je uverilo vsklicno sodišče, da je obtoženka ravnala nemarno. Povedala je namreč sama pri vsklicni obravnavi, da mleko, kupljeno od sosede Marije G., ni bilo vsikdar najboljše. Vsled tega bi bila pač dolžnost Frančiške D., da bi se bila prepričala o pristnosti in dobroti mleka pred prodajo. Vsklicno sodišče tudi zaključuje, da bi bila Frančiška D. mleko tudi prodala, da ji ni tega zabranil mestni redar. S tem pa, da je Frančiška D. omenjeno mleko nesla v mesto na trg, odnosno svojim stalnim odjemalcem, tega mleka ni niti ponujala na prodajo, niti ga ni prodala. Govoriti bi bilo k večjem o poskusu prodaje, kar pa ne tvori še prestopka po §-u 12 nav. zak., kajti pri zgolj kulpoznih deliktilih je kaznjiv poskus itak naravno izključen. Vsled ničnostne pritožbe v obrambo zakona je kasacijski dvor spoznal: Vsklicna inštanca je izključila po krivici kaznjivost Frančiške D. po §-u 12. nav. zak., češ, da ni ponujala na prodajo omenjenega »posnetega« mleka. Živilo »ponujati« na prodajo, se ne pravi ničesar drugega, kakor imeti živilo pripravljeno za prodajo. Odločilna je torej pri tem namera, odnosno sklep, živilo prodati. Nikakor ni potreba, da bi se blago še posebej stavilo na ogled ali glasno hvalisalo ter ponujalo z besedo na prodaj.

Frančiška D. je dovažala mleko odjemalcem in je tedaj storila pravzaprav že več, kakor pa le ponujala; imela je mleko na

prodaj. Ker je Frančiška D. imela, kakor zagotavlja vsklicna inštanca, za oddajo odjemalcem mesto neposnetega mleka (Vollmilch) pripravljeno posneto, z vodo pomešano mleko, torej »živež, kateri je bil zastran prevare opremljen z nepravim oznamenilom,« zakrivila je najmanj prestopok po §-u 12 zakona z dne 16. januarja 1896 št. 89 drž. zak. iz leta 1897.¹⁾

Dr. E. P.

b) 1.) Naštevane stroškov v §-u 381. k. pr. r. ni taksativno. 2.) Določba §-a 393. k. pr. r. ne ustanavlja zastran stroškov v prilog zasebnemu obtožitelju-odvetniku nikake izjeme. 3.) Odvetnik, ki svojo zasebno obtožbo sam zastopa, nima pravice do povrnitve kazenskopravnih stroškov. 4.) § 17. naredbe pravosodnega ministrstva, z dne 3. julija 1909 št. 82 drž. zak. (odvetniške tarife) se nanaša le na civilnopravne zadeve, § 1. pa le na one kazenske zadeve, pri katerih se vrši zastopanje strank.

C. kr. vrhovno, kasacijsko sodišče na Dunaju je vsled ničnostne pritožbe c. kr. generalne prokurature v obrambo zakona s sodbo od 16. novembra 1911 Kr VI 164/11-4 izreklo:

S sklepom c. kr. okrajnega sodišča v Ljubljani z dne 30. junija 1911 U VI 487/11-19 in s sklepom c. kr. deželnega vsklicnega sodišča v Lj. z dne 20. julija 1911 DI XII 47/11-1 se je kršil zakon v določbah §-ov 381⁴, 383 in 393 kaz. pr. reda.

Razlogi.

S sodbo okrajnega sodišča v Ljubljani z dne 20. aprila 1911 U VI 487/11-10 je bila vsled zasebne obtožbe odvetnika dria. A. obsojena obdolženka B-ova zaradi prestopka proti varnosti časti (§ 487 k. z.) po §-u 493. k. z. na kazen tritedenskega, poostrenega zapora in po §-u 389 k. pr. r. na plačilo stroškov kazenskega postop-

¹⁾ Opomba uredništva. »Ponujati na prodajo« (na prodaj?) je prestava nemškega izraza »feilhalten«. Pravilno bi bilo ta izraz pač prestaviti z »na prodaj imeti«. Najbrže ne bi bilo prišlo do zgoraj navedene napačne razsodbe vsklicnega sodišča, če bi bil translator sprejel v slovensko besedilo zakona izraz »na prodaj imeti«, ker je pri obrazloženem dejanskem stanu pač dvomljivo, da bi bila Frančiška D. mleko na prodaj ponujala, pač pa gotovo, da ga je imela tačas na prodaj.

panja; njen vsklic je deželno vsklicno sodišče s sodbo 16. junija 1911 Bl XII 284/11 zavrnilo.

Na predlog zasebnega obtožitelja odvetnika drja. A., ki se je na prvi in drugi stopnji zastopal sam, so se odmerili stroški zasebnega obtožitelja s sklepom okrajnega sodišča dne 30. junija 1911 U VI 487/11-9 na 268 K 50 h, odnosno s sklepom vsklicnega sodišča z dne 20. julija 1911 Bl XII 284/11-6 na 120 kron 30 vinarjev.

Proti pozvanemu sklepu okrajnega sodišča vložena pritožba obsojenke je bila s sklepom 20. julija 1911 Bl XII 47/11 zavrtna z uvaževanjem, da zasebnemu obtožitelju, ki samega sebe zastopa, kot takemu res ne pristaja povračilo stroškov, to pa ne velja v slučaju, če je dotičnik zasebni obtožitelj o d v e t n i k, ker je odvetnik ne glede na določbo §-a 17. pravosodne ministrske naredbe 3. junija 1909 št. 82 drž. zak., s tem, da »se sam zastopa«, v opraviu drugih zastopstev oviran, in ima zato pravico do povračila predmetnih stroškov, ki bi nastali tudi takrat, če bi se dal zastopati po drugem odvetniku.

Nasprotno je c. kr. nadsodišče v Gradcu s sklepom z dne 30. avgusta 1911 D 175/11 ugodilo pritožbi obsojenke B-ove zoper priznanje stroškov obtožitelju na drugi stopinji, razveljavilo izpodbijani sklep in izreklo, da obsojenka nima plačati dotičnih stroškov. Nadsodišče zastopa nazor: Iz določbe §-a 381. k. pr. r. izhaja, da obtožitelju, ki se zastopa sam, ne gre povračilo stroškov zastopstva, kajti med stroški, navedenimi v pozvanem paragrafu, glede katerih je moči terjati povračilo od obdolženke, se ne nahajajo taki povračilni stroški. Le ta določba ni spremenjena po naredbi pravosodnega ministrstva 3. junija 1909 št. 82 drž. zak., kajti ne glede na to, da naredba zakona ne more predrugčiti, ima § 17. pozvane naredbe v mislih le civilnopravne zadeve in § 1. le zastopstva strank v kazenskem postopanju.

Toda nazor okrajnega in deželnega sodišča glede vprašanja o stroških v tej zadevi se ne zлага s tozadevnimi zakonitimi določbami.

S tem vprašanjem se je vrhovni kasacijski dor že opetovano bavil, in je v odločbah z dne 7. aprila 1897 št. 3850 zb. št. 2074, — z dne 18. novembra 1902 št. 14.984 zb. št. 2778 in z dne 26. aprila 1904 št. 6488 zb. št. 2948 izrekel, da zasebni obtožitelj, ki vodi svojo zadevo sam, ki

se torej ne poslužuje pravnega zastopnika, ne more terjati povračila stroškov, nastalih mu vsled izgube na času in njegovega truda.

S stališča zasebnopravnega zahtevka, kot nadomestka za škodo, povzročeno žaljenemu zasebnemu obtožitelju s kaznivim obdolženčevim dejanjem, se ne dajo izvajati nikaki stroški kazenskega postopanja, najsi pristojna njih povračilo državi ali zasebniku. Kajti to bi imelo za posledico, da bi bila dopustna zavrnitev tega zahtevka na civilno pravdno pot, a to je smatrati nedopustnim v zmislu odločbe kasacijskega dvora z dne 13. marca 1883 št. 15.169 zb. št. 521, ktere utemeljitev, ostro razlikujoča med povračilom stroškov in zasebnopravnim zahtevkom, se strinja z razpisom pravosodnega ministrstva z dne 9. julija 1878 št. 7075 v točki 6. Sicer se pa ravna tudi v področju civilnega postopanja vprašanje radi stroškov po določbah pravdnega reda, a ne po onih materialnega prava.

Če bi se moglo smatrati, da je naštevane stroškov v §-u 381. kazpr. r. taksativno, onda bi bilo tukaj razmotrivalno pač smatrati rešenim po besedilu zakona. Kajti, če se obdolžencu sploh povračilo drugih, kakor v §-u 381. k. pr. r. navedenih stroškov, nikoli ne more nalagati, bi odpadla možnost samobosebi glede predmetnih stroškov takozvanega samostopstva, ker le-ti stroški v §-u 381. k. pr. r. niso navedeni. Uvodni stavek §-a 381. k. pr. r. pa ne dopušča zaključka, da so taksativno naštetih tam navedeni stroški.

Vendar pa § 381. k. pr. r. ni brez vsega pomena za rešitev vprašanja. Kajti bila je pač prilika, v 4. točki §-a 381. k. pr. r., poleg stroškov zastopnikov strank misliti tudi na stroške strank samih, med njimi tudi izdatkov zasebnega obtožitelja za obrambo svoje pravice (n. pr. za potne stroške k sodišču in druge). Da se pa zakon ne ozira niti na tem, niti na drugem mestu na to vrsto izdatkov, to daje važen razlog za zaključek, da zakon ni nameraval dovoliti povračila onih izdatkov, katere so imele stranke, vodeče same svojo zadevo.

Odločilna pa je tukaj določba §-a 383. k. pr. r., po kateri zasebni obtožitelj nima pravice zahtevati pricinine. Zmisel te določbe, ki jo je posneti iz nastanka in besedila zakona (§ 181 k. pr. r. iz leta 1850. § 10, naredbe pravosodnega ministrstva 17. avgusta 1850 št. 332,

in 18. septembra 1857 št. 20.517 k §-u 334 k. pr. r. iz leta 1853.), zlasti iz izpustitve besed: »kot tak«, katere so po posvetovanjih iz leta 1861. sledile besedi: »zasebni obtožitelj«, potem iz nasprotja s poškodovancem, ki ga je smatrati za pričo (§ 383³ k. pr. r.), streми nedvomno za tem, da zasebni obtožitelj tudi takrat, kadar je na sodišče pozvan kakor priča, kadar je torej obvezan sam priti na sodišče, nima nikake pravice do pričnine (t. j. do povračila za pot, osebno preskrbo, po razmerah tudi za zamudo). Umevno je, da ta določba lahko občutno zadene zasebnega obtožitelja, če sodišče ne more izhajati brez njegovega osebnega prihoda, in tudi gmotne razmere obtežujejo obtožitelju pot na sodišče. Pozivana zakonova določba pa nepogojno ne dovoljuje ravnati z zasebnim obtožiteljem zastran pristojbin bolje, nego s pričo. Če mora že priča glede na svojo državljansko dolžnost po okolščinah imeti gmotne žrtve, tedaj pač odreka zakon zasebnemu obtožitelju tudi ono povračilo, ki pristojba priči. Zato se pač krši v §-u 383. k. pr. r. ustanovljeni pravni predpis, če se priznajo zasebnemu obtožitelju stroški pota k sodišču in nazaj, potem stroški oskrbe na kraju sodišča, in sicer ne samo tedaj, ko bi ti stroški pristojali priči (ne nastopajoči kakor zasebni obtožitelj) po poklicu in oddaljenosti, marveč tudi tam, kjer tudi priča nima pravice do teh pristojbin. Ravnotako je tudi z odškodnino za zamudo, ki pristojba tudi priči le izjemoma, a za tako odškodnino je smatrati, če naj se odškoduje zasebni obtožitelj za sestavo spisov ali za bivanje pri sodišču v svrhu zastopanja obtožbe in s tem združeno zamudo časa.

Isto naziranje je merodajno tudi za zvedence, pri katerih more dobiti ta odškodnina značaj prave nagrade za duševni trud, združen z vložitvijo in izvedbo obtožbe.

Če bi se hotela določba §-a 383. k. pr. r. razlagati tako, da hoče samo odvzeti zasebnemu obtožitelju pravico do predplačila pričin iz državne blagajne, onda bi imelo tako naziranje besedilo §-a 383. k. pr. r. odločno zoper sebe. Kajti vprašanje, katere stroške država plačuje predplačilno in katere ne, je urejeno v §-u 381. k. pr. r. na koncu. Tam bi bilo na vsak način navajati pričnino zasebnega obtožitelja med stroški, ki niso predplačilni iz državne blagajne. Določba §-a 383. k. pr. r. pa gre dalje. Po njej nima zasebni obtožitelj (naj je vabljen kot priča ali ne) do pričnine sploh nobene pravice. Zato on ne more zahtevati povračila te pristojbine od nikogar, tudi ne od obsojenca.

Določba §-a 393. k. pr. r. obvezuje pač v danih okolščinah obdolženca v povračilo zastopstvenih stroškov. Da pa je s tem misliti na stroške, zares izvedenega zastopstva, a ne samozastopstva, izhaja iz pozivane zakonove določbe: »Kdor se v kazenskem postopanju poslužuje zastopnika,« in je to pripoznano tudi v razpisu pravosodnega ministrstva z dne 9. julija 1878 št. 7075.

Po vsem tem ne more biti dvoma, da jasna določba §-a 393. k. pr. r. omejuje povračilno obveznost na stroške zagovorništva in zastopništva, torej na one stroške, katere je povzročilo najetje v §-u 381¹. navedenih pooblaščenecv, in da ne ustanavlja v prilog odvetnika, ki nastopa kakor zasebni obtožitelj, nikake izjeme.

Da bi se zasigurala pravica do teh stroškov nezastopanemu odvetniku, morala bi se ustanoviti fikcija: odvetnik se zagovarja in zastopa sam s seboj. Neprava posledica te samobosebi nedopustne fikcije bi bila prednost za odvetnika pred vsakim drugim zasebnim obtožiteljem, ki nezastopan zmaga v pravdi in vkljub temu ne sme zahtevati za šestokrat znani odhodek na času in izdatkih nikakega povračila.

Tej razlagi zakona se nikakor ne protivi naredba pravosodnega ministrstva z dne 3. junija 1909 št. 82 drž. zak. (odvetniška tarifa), izdana na podlagi zakona z dne 26. marca 1890 št. 58. Ta tukaj ne pride v poštev že iz razlogov višjesodnega sklepa z dne 30. avgusta 1911 D 175/11 in nadalje tudi zato ne, ker nedostaje stranke, ki bi bila za stroške obvezana v zmislu §-a 17. naved. naredbe.

Zato je bilo ničnostni, v zmislu §-a 33. k. pr. r., v obrambo zakona vloženi pritožbi c. kr. generalne prokurature po §-u 292. k. pr. r. ugoditi in v navedenem zmislu razsoditi. **Dr. F. M.**

c) Pri kaznivih činih, ki se preganjajo po odst. 1. čl. V. zak. z dne 17. decembra 1862, št. 8 drž. zak. za 1863, določba §-a 530 k. z. sploh ne pride v poštev. Pri zasebnih žalitvah orožnikov se šteje rok §-a 530 k. z. od dne, ko zve za žalitev deželno orožniško poveljstvo.

Ambrož A. je žalil dne 11. septembra 1910 na javnem prostoru vpričo več ljudi nenavzočnega žandarmskega stražmeštra Jurja K. in žandarmerijo sploh. Le-ta je zvedel za žalitev 14. septembra 1910 in je poročal o tem svojemu predstojniku; dne 27. oktobra 1910 je

dospelo naznanilo k deželni žendarmski komandi. Le-ta se je obrnila na državno pravdnništvo, ki je predlagalo, da se Ambroža A. kaznuje radi prestopka po §-u 491 k. z. in čl. V. zak. z dne 17. decembra 1862, št. 8 drž. zak. za 1863, pri okrajnem sodišču dne 2. novembra 1910.

Okrajno sodišče je obdolženca obsodilo, prizivno sodišče pa je to sodbo razveljavilo zaradi ničnosti ter Ambroža A. oprostilo po zmislu §-a 259 št. 3 k. pr. r., češ, da je bila obtožba že po roku §-a 530 k. z., torej prepozno vložena.

Vrhovno kasacijsko sodišče je izreklo z odločbo z dne 7. novembra 1911, vlož. št. Kr V 1046/11-4 na ničnostno pritožbo generalne prokurature v varstvo zakona, da krši sodba prizivnega sodišča zakon glede določb 1. odstavka člena V., zak. z dne 17. decembra 1862, št. 8 drž. zak. za 1863 in §-a 530 k. z.

Razlogi.

Člen V., zak. z dne 17. decembra 1862, št. 8 drž. zak. za l. 1863, očitvidno ne ustanavlja nikakega novega dejanskega stanu, pač pa spreminja tožbeno pravico, ko pridržuje preganjanje gotovih, po splošnem kazenskem zakoniku kaznivih žalitev javni obtožbi ter določuje v svojem 1. odstavku utesnitve, da je v §-ih 487—491, potem v §-u 498 k. z. (§§ 760—764 in § 469 voj. kaz. za.) navedene pogreške in prestopke zoper varnost časti uradoma zasledovati, ako gre žalitev zoper . . . cesarsko armado, cesarsko mornarico ali zoper samostojni del le-teh dveh. Javnega značaja take obtožbe ne spreminja kar nič določba odstavka 2. člena V., da je treba dobiti privoljenje tam naznačenega centralnega mesta; kajti to privoljenje nima nič vkupnega z zahtevo (§ 2 k. pr. r., § 530 k. z.) udeleženca, marveč je le predpogoj, na katerega je vezano po pozitivnem zakonskem določilu v takih slučajih izvrševanje javne preganjalne pravice. Ako pa potemtakem ne gre za zahtevo udeleženca, tudi o uporabnosti §-a 530 k. z., ki velja le za slučaje, kjer sme kazensko preganjanje pregreška ali prestopka nastopiti le na zahtevo udeleženca, na dejanja, ki naj se uradoma kaznujejo po odst. 1. člena V., ni govora in je v teh slučajih ugasnitev kaznivosti kazenskega dejanja vsled odpusta kazni izključena (primerjaj mariginalne rubrike k §-om 526 in 529, 530 k. z.).

Da pa se preganja Ambrož A. uradoma radi razžalitve žendarmstva sploh, je bilo v pismenem predlogu državnega pravdnika

izrecno navedeno, ter se je tudi privoljenje c. kr. domobranskega ministrstva okrajnemu sodišču priposlalo, potem ko je došlo.

Kolikor pa gre za zasebno po §-u 46 odst. 4. k. pr. r. od državnega pravnika zastopano obtožbo stražmeštra Jurja K., pa je prizivno sodišče v zmoti, ako šteje rok §-a 530 k. z. od dne, ko je Jurij K. žalitev zvedel. Ker gre za žalitev žendarma in je žendarmstvo po zakonu z dne 25. decembra 1894., št. 1 drž. zak. za 1895 vojaško organizirano telo, onda ima razžaljeni žendar pravico do posebnega varstva po ces. odredbi z dne 27. oktobra 1853, št. 228 drž. zak. Po §-u 20 z najvišjim odlokom z dne 3. marca 1895 potrjene službene inštrukcije za žendarmstvo pa je žendarjem prepovedano odpustiti kako njim storjeno žalitev, vsled česar mora žendar na vsaki način odločbo komandanta o tem zaprositi, ali naj se žalitev zasleduje. Komandant mora tožbo vložiti in je torej smatrati njega za obtožitelja. Zatorej pa sme veljati za začetek v §-u 530 k. z. določenega tožbenega roku le tisti čas, ko je pozvani in resnično poslušajoči komandant o žalitvi in o žalilčevi osebi zvedel. To se je zgodilo v danem slučaju dne 27. oktobra 1910, ko je dospela ovadba postajevodje pri c. kr. deželnem žendarskem komandu, kateremu gre pravica kaznovati in pomiloščeovati. Dne 2. novembra 1910 pri okrajnem sodišču dospeli kazenski predlog državnega pravdnštva je torej brez dvoma še v roku §-a 530. k. z. podan, najsi je žaljeni žendarm že dne 14. septembra 1910 zvedel za nekaj dni prej storjeno žalitev.

Zatorej je bilo po §-ih 33, 479 k. pr. r. vloženi ničnostni pritožbi generalne prokurature po zmislu §-a 292. k. pr. r. ugoditi.

Dr. M. D.

Izpred upravnega sodišča.

a) Medverstvena razmerja: Tudi starši, ki so bili tedaj, ko so sklenili zakon, brez veroizpovedbe, so zavezani, da določijo za otroka, ki je bil ob porodu brez veroizpovedbe, zakonito priznано versko izpoved, v kateri naj se ga vzgaja ter v šoli podučuje. (Upr. sod. 8. novembra 1910 št. 6623, B 7704.)

Razlogi.

Državni zakon z dne 21. decembra 1867 drž. zak. št. 142 o splošnih pravicah državljanov, ima sledeče določbe, ki pridejo tu v poštev: